

УДК 378.091.33:376-053.264

Хоменко Наталія

*асистент, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна*

**РІВЕНЬ СФОРМОВАНOSTІ КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ
ДІАГНОСТИЧНОЇ ТА ПРОГНОСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ
МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СПЕЦІАЛЬНА
ОСВІТА. ЛОГОПЕДІЯ»**

У статті представлено результати дослідження рівня сформованості когнітивного компоненту діагностичної та прогностичної компетентностей здобувачів магістерського рівня вищої освіти спеціальності «Спеціальна освіта. Логопедія» Житомирського державного університету імені Івана Франка (80 осіб), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (32 особи), Харківської гуманітарно-педагогічної академії (28 осіб), Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (22 особи).

Термін проведення дослідження – березень-травень 2026 року.

З метою отримання емпіричних показників серед респондентів застосовувався опитувальник, який був спрямований на виявлення рівня сформованості когнітивного компоненту діагностичної та прогностичної компетентностей у відповідності до Професійного стандарту вчителя-логопеда (шляхом самооцінювання власних знань та умінь, що стосуються діагностичної та прогностичної діяльності, здобутих під час навчання), відповідно визначені критерії, показники та рівні їх сформованості.

Інтелектуальний критерій сформованості діагностичної та прогностичної компетентності майбутніх учителів-логопедів був визначений як рівень теоретичних знань здобувачів у галузі логопедії, психолого-педагогічної діагностики, здатності до наукового аналізу інформації, міждисциплінарної взаємодії і обґрунтованого прогнозування результатів корекційної роботи.

Проаналізуємо рівень сформованості даного компоненту у здобувачів вищезазначених ЗВО за визначеними показниками діагностичної та прогностичної компетентності:

1. Сформованість загальнопедагогічних та фахово-значущих знань з основ логопедії (Рис 1).

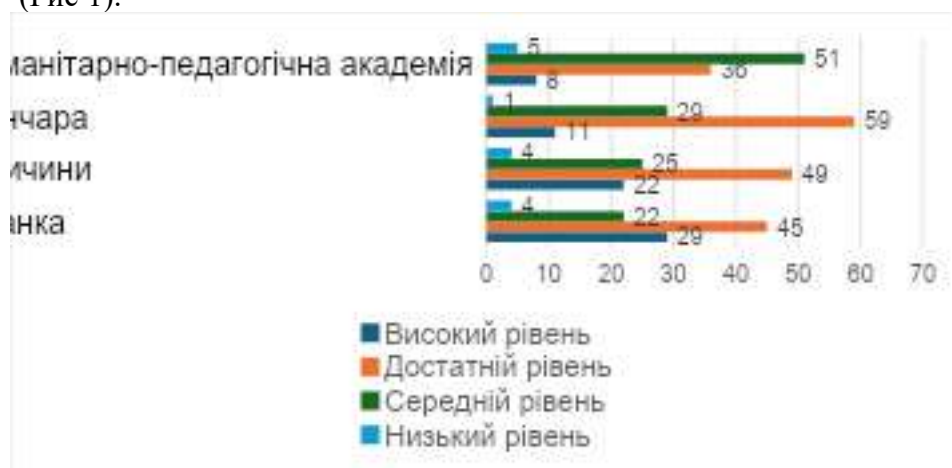

Рис.1. Сформованість загальнопедагогічних та фахово-значущих знань з основ логопедії

2. Сформованість знань з психолого-педагогічної діагностики та основних структурних компонентів, форм організації освітньокорекційної роботи. Проаналізуємо детальніше даний показник (Рис 2).

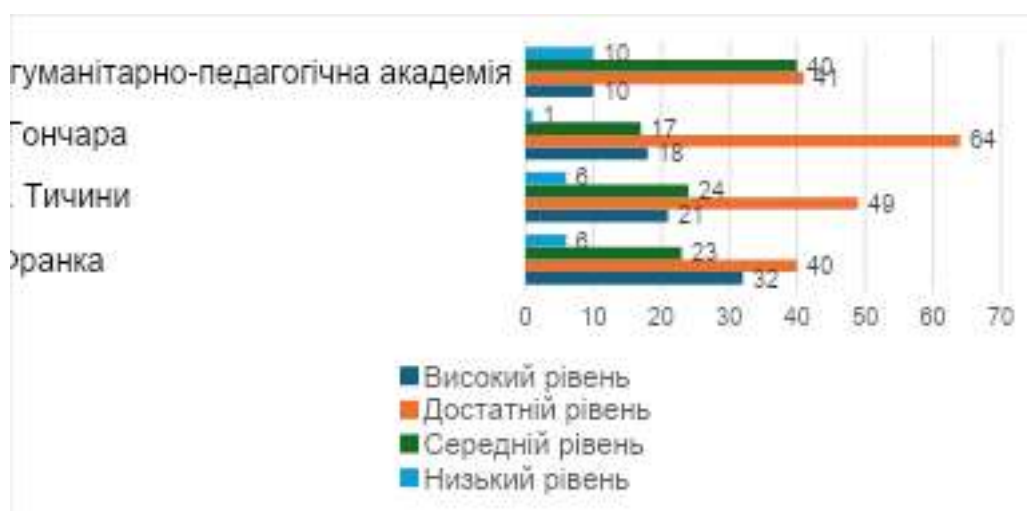

Рис.2. Сформованість знань з психолого-педагогічної діагностики

Аналізуючи результати відповідей здобувачів щодо сформованості знань з психолого-педагогічної діагностики та основних структурних компонентів форм організації освітньокорекційної роботи, які б могли посприяти формуванню діагностичної та прогностичної компетентності виявили переважно достатній рівень основних показників. Слід зауважити, що найбільш показовими виявили результати здобувачів ДНУ ім. О. Гончара, де 64% здобувачів оцінили власні знання на достатньому рівні, 49%

здобувачів УДПУ ім. П. Тичини, та 40% здобувачів ЖДУ ім. І. Франка також оцінили на достатньому рівні. Результати здобувачів Харківської гуманітарно-педагогічної академії демонструють близькі за значенням показники середнього (40%) та достатнього (41%) рівнів. Високий рівень за даним показником виявили у 32% здобувачів ЖДУ ім. І. Франка, у 21% здобувачів УДПУ ім. П. Тичини, у 18% здобувачів ДНУ ім. О. Гончара, у 10% Харківської гуманітарно-педагогічної академії.

Найбільша кількість здобувачів ДНУ ім. О. Гончара (75%) і Харківської гуманітарно-педагогічної академії (68%) на достатньому рівні оцінили власні знання про основні етапи проведення психолого-педагогічного обстеження дитини з мовленнєвими порушеннями. Це також стосується і здобувачів ЖДУ ім. І. Франка (44% -достатній рівень, 40%-високий).

Знання про методики вивчення та оцінювання фонетичного, фонематичного, темпо-ритмічного, інтонаційно-мелодичного, лексико-семантичного, граматичного (морфологічного, синтаксичного), діалогічного, монологічного компонентів мовлення [1] на достатньому рівні оцінили більшість здобувачів ДНУ ім. О. Гончара (73%), УДПУ ім. П. Тичини (53%), Харківської гуманітарно-педагогічної академії переважає достатній (46%) і середній рівні (39%), у здобувачів ЖДУ ім. І. Франка -44% -достатній рівень, 40%-високий.

Також переважна більшість здобувачів представлених закладів оцінили на достатньому рівні знання про методики вивчення сенсомоторних, гностико-практичних (перцептивних), мнестичних та інтелектуальних процесів і функцій пізнавальної сфери (когнітивних процесів) [1]. Варто взяти до уваги, що здобувачі Харківської гуманітарно-педагогічної академії дане питання оцінили на достатньому (46%) і середньому рівнях (39%).

На середньому рівні оцінили здобувачі 2 закладів (Харківської гуманітарно-педагогічної академії (46%), ЖДУ ім. І. Франка (41%)) сформованість власних знань про методики вивчення графомоторних, оптикопросторових компонентів писемного мовлення, процесу читання та письма; ще 2 заклади – на достатньому рівні.

Дещо відмінні статистичні показники виявили щодо оцінки власних знань здобувачів про міжнародні та національні класифікатори функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ, НКФ, МКФ-ДП та МКХ) [1]. Переважна більшість здобувачів 2 закладів (ДНУ ім. О. Гончара та УДПУ ім. П. Тичини) оцінили власні знання з даного блоку питань на достатньому рівні, інших 2 закладів (ЖДУ ім. І. Франка та Харківської гуманітарно-педагогічної академії (54%)) – переважно на середньому.

Знання про сучасні міждисциплінарні та мультидисциплінарні знання про розвиток, оцінювання, подолання порушень мовлення в осіб з ПМР переважна більшість здобувачів Харківської гуманітарно-педагогічної академії (47%) оцінили на середньому рівні, інші ж три заклади – переважно на достатньому.

Знання про основні принципи побудови індивідуального корекційно-розвиткового маршруту переважна більшість здобувачів оцінили на достатньому (3 заклади) та середньому рівнях (здобувачів Харківської гуманітарно-педагогічної академії -52%), це стосується і знань про зміст і структуру логопедичних занять, уроків, виховних заходів; взаємозв'язок цілей та основних структурних компонентів форм організації освітньокорекційної (виховної) роботи.

Отже, результати дослідження засвідчили достатній рівень інтелектуального критерію сформованості діагностичної та прогностичної компетентності здобувачів ЗВО, про що свідчить рівень формування означених показників: загальнопедагогічних та фахово-значущих знань з основ логопедії (розуміння причин та видів мовленнєвих порушень, професійної термінології для здійснення діагностичної діяльності); сформованість базових знань з психолого-педагогічної діагностики та сформованість базових знань, принципів та підходів щодо побудови індивідуального корекційно-розвиткового маршруту.

Додаткової уваги потребує розвиток окремих змістових показників діагностичної та прогностичної компетентності, які здобувачі оцінили переважно на середньому рівні: знання про методики вивчення графомоторних, оптикопросторових компонентів писемного мовлення, процесу читання та письма (2заклади); знання здобувачів про міжнародні та національний класифікатори функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ, НКФ, МКФ-ДП та МКХ) (2 заклади); знання про основні принципи побудови індивідуального корекційно-розвиткового маршруту (1 заклад).

Список використаних джерел

1. Професійний стандарт на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед». (2024, 18 вересня). Національне агентство кваліфікацій.
https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/658-profesijnij_standart.pdf